

Plaatjes kijken

Bossche Cinderella's

Huber van Werkhoven *

Met filatelie hebben ze eigenlijk niets te maken. Toch zijn er weinig postzegelverzamelaars die er niet enkele in hun stockboek hebben gestoken. De plaatjes zagen er immers zo fraai uit en hadden bovendien een raakvlak met hun verzamelgebied. Postzegels zijn het echter niet. Dat wil zeggen, dat het geen zegels zijn die voor het vervoer van post zijn uitgegeven door officiële, door de Wereld Post Unie erkende postdiensten. Toch hebben ze die tot de verbeelding sprekende, liefkozende naam van Cinderella.

Afb. 1 De prins volgt 'Aschenputtel' met het glazen schoentje in zijn hand.

Cinderella, Assepoester in het Nederlands: het mooie arme meisje, verguisd door haar stiefmoeder en boze stiefzusters, maar als bruid uitverkoren door de schone prins (afb. 1). Iedereen kent het verhaal. Het komt voor zowel in de sprookjes van moeder de gans, als in de bundel van de gebroeders Grimm. Wat cinderella's *niet* zijn, *geen* officiële postzegels dus, is wel duidelijk. Maar wat zijn het *wel*? Die vraag is lastiger te beantwoorden, onder andere omdat ze zich soms bevinden in moeilijk af te grenzen gebieden.

In *Thema*, het tijdschrift van de *Nederlandse Vereniging voor Thematische Filatelie*, schreef Paul Schaap in de jaren 2002 tot 2004 liefst zeven artikelen over, wat hij noemt, *Cinderella-filatellie*. Hij wees daarin op de verschillende situaties in Nederland en in het buitenland. In Nederland bestaan geen typische cinderellaverenigingen. In het buitenland, met name in de Angelsaksische landen, zijn die er wel. Daar zijn zelfs handelaren die in cinderella's zijn gespeciali-

seerd. Op bijzondere veilingen in Engeland en de Verenigde Staten hebben cinderella's, al dan niet op poststuk, soms duizenden euro's opgebracht. Daarentegen mogen bij de Nederlandse *NVPFH* (*Nederlandse Vereniging van Postzegelhandelaren*) aangesloten handelaren geen cinderella's verkopen. In zijn artikelenreeks ging Schaap voornamelijk in op zegels van obscure of niet-echt bestaande landen, die wel officiële postzegels proberen of pretenderen te zijn. In hetzelfde blad *Thema* schreef Pim van den Bold, een Nederlandse autoriteit op het gebied van de thematische filatelie bij uitstek, in 2003 een artikel getiteld *Welke cinderella's zijn te gebruiken?* Bij de beantwoording van die vraag had hij het natuurlijk over tentoonstellingsverzamelingen. Los daarvan staat het vanzelfsprekend ieder vrij te verzamelen wat hij zelf mooi of interessant vindt. Op een wedstrijdtentoonstelling wordt het meeste niet toegelaten. 'Maar', merkt Van den Bold op, 'heel goed nieuws is, dat het materiaal gebruikt door allerlei postdiensten

Afb. 2 Stadspost.

Afb. 3 Aantekenstrookje 's-Hertogenbosch Koninginnelaan.

die gedooft of geautoriseerd zijn door de officiële Post, of die gefunctioneerd hebben bij totale afwezigheid van een officiële postdienst, gebruikt mogen worden. En daarbij zijn thematische juweeltjes te vinden die filatelistisch hoog gewaardeerd worden.' Opvallend is dat Schaap noch Van den Bold *Jule zegels* zelfs maar terloops noemen. Deze zegels worden, voornamelijk in de Scandinavische landen, in de kersttijd op post bijgeplakt voor goede doelen. *Jule zegels* worden wereldwijd verzameld, ook in Nederland. Ze figureren in speciale catalogi. De zeldzame, oudere exemplaren zijn vaak veel geld waard.

Dan zijn er de hierboven al aangestipte grensgebieden, die met één of al met beide benen in de wereld van de officiële filatelie staan. Materiaal van stads-postdiensten bijvoorbeeld, is tegenwoordig in Nederland toegestaan in tentoonstellingsverzamelingen (afb. 2). In de *Studiegroep Particuliere Postbezorging* ontmoeten de verzamelaars van stadspost elkaar. De studiegroep herdenkt dit jaar haar 30-jarig bestaan. De *Landelijke Vereniging van Aantekenstrookjesverzamelaars* (nog zo'n grensgebied) is lid van de *KNBF (Koninklijke Nederlandse Bond van Filatelistenverenigingen)* (afb. 3).

Sinds enige jaren bestaat er een officiële wedstrijd-klasse *Fiscale Filatelie* (afb. 4). Ook verzamelaars van dit bijzondere gebied hebben zich verenigd: de *Nederlandse Vereniging voor Fiscale Filatelie*. Voorts is er ook nog de *Nederlandse Vereniging van Spoorweg Filatelisten* (afb. 5). En waarschijnlijk zal ik er nog wel een vergeten zijn.

Een interessante afwijkende postdienst vormt bijvoorbeeld ook de autobuspost. Sinds 1949 was het

in Nederland toegestaan om kopij extra vlot bij de krantenredactie te laten bezorgen door gebruik te maken van het streekvervoer. Vanwege de monopoliepositie van de PTT moest zo'n brief of pakket naast de zegel van de busmaatschappij normaal worden gefrankeerd. De chauffeur moest de zegels met een pen ontwaarden (afb. 6).

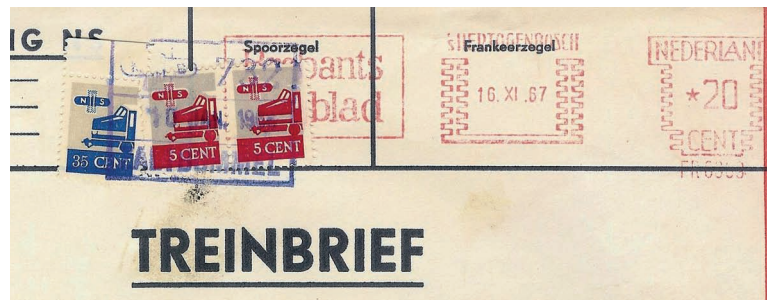
In deze bijdrage gaat het om zegels/plaatjes die direct met 's-Hertogenbosch verband houden. Want dit is de stad die mij sinds enkele jaren filatelistisch in haar greep houdt. En het is een heel aardige zijweg, die in een tentoonstellingscatalogus best eens mag worden betreden.

's-Hertogenbosch is een behoorlijk chauvinistische stad, die graag wil tonen

Afb. 4 Leges-zegel van f 0,25 met het stadswapen.

Afb. 5 Treinbrief Brabants Dagblad.

Redactie

BRABANTS DAGBLAD

Postbus 235

'S-HERTOGENBOSCH

Afb. 6 Autobuspost.

Afb. 7 Logo van de 's-Hertogenbossche Filatelisten Vereniging.

dát zij er is en wat er waar en wanneer plaatsvindt of is te zien. Dat vindt zijn weerslag in een groot aantal zegels die je al dan niet kunt betitelen als cinderella. Een extra argument mag zijn, dat het logo van de 's-Hertogenbossche Filatelisten Vereniging het uiterlijk heeft van een cinderella (afb. 7).

Hier volgt een bloemlezing. Verwacht geen volledigheid, want daarvoor is het terrein te uitgebreid en diffuus.

Feesten en Tentoonstellingen

Mijn oudste Bossche cinderella is een eeuw oud. In 1909 vierde de stad met veel feestvertoon het 25-jarig ambtsjubileum van jhr. P. van der Does de Willebois als burgemeester van 's-Hertogenbosch. In juni van dat jaar verrees op de Parade, aan de voet van de Sint-Janskerk, *Oud 's-Hertogenbosch*: een tijdelijk stadje zoals dat er in de middeleeuwen zou hebben uitgezien. Compleet met stadhuis, woningen, tapperijen én een postkantoor. Met een bijzondere zegel, verkrijgbaar in zes kleurencombinaties,

kon men daar zijn brief of kaart laten versieren. Daarop prijkte het portret van de burgemeester. De zegels waren uitsluitend verkrijgbaar bij de postmeester van Oud 's-Hertogenbosch, B. van Rijckevorsel. Ze kostten 2½ cent per stuk. Had men zo'n zegel geplakt, dan kon deze ook nog eens worden voorzien van een bijzonder (zij het niet-postaal) stempel (afb. 8). De opbrengst kwam ten goede aan de organisatie van het feest.

Voortaan verschenen vaker bij bijzondere gebeurtenissen dergelijke zegels. Meestal vergezeld van toepasselijke prentbriefkaarten en andere voorwerpen. Tegenwoordig heet zoiets *merchandising*. Niets nieuws onder de zon!

Op het middenterrein van de Parade vond in 1913 de *Tentoonstelling van Oude Kerkelijke Kunst* plaats in groots opgezette tijdelijke gebouwen. Er was een theater gebouwd voor de opvoering van een oud Nederlands mysteriespel. Het heette *Die Sevenste Bliscap Onser Vrouwen* en ging over de laatste van de zeven Vreugden van Onze Lieve Vrouw: de Tenhemelopneming. De bijbehorende plakzegel (afb. 9) was verkrijgbaar in vier verschillende kleuren.

In 1935 was het leven moeilijk en vol spanning. Toch werd in dat jaar het 750-jarig bestaan van de stad op bijzonder feestelijke wijze gevierd. Opnieuw verrees een *Oud 's-Hertogenbosch*, ditmaal in de voormalige Casinotuin. Te koop waren vier verschillende plakzegels. In het tijdelijke postkantoor liet men zijn post van een fraai gelegenheidsstempel (ditmaal wel postaal) voorzien (afb. 10). Bovendien ontwierp de PTT een stempelvlag die reclame maakte voor de viering van het 750-jarig bestaan (afb. 11).

Afb. 8 Prentbriefkaart met vignet en stempel Oud 's-Hertogenbosch 1909.

Afb. 9 Tentoonstelling van Oude Kerkelijke Kunst 1913.

Het was de eerste keer dat de PTT met een machinestempel reclame maakte voor zo'n evenement.

Toen na de oorlog de wederopbouw van het land van de grond kwam, organiseerde de plaatselijke Rooms-Katholieke Midden-

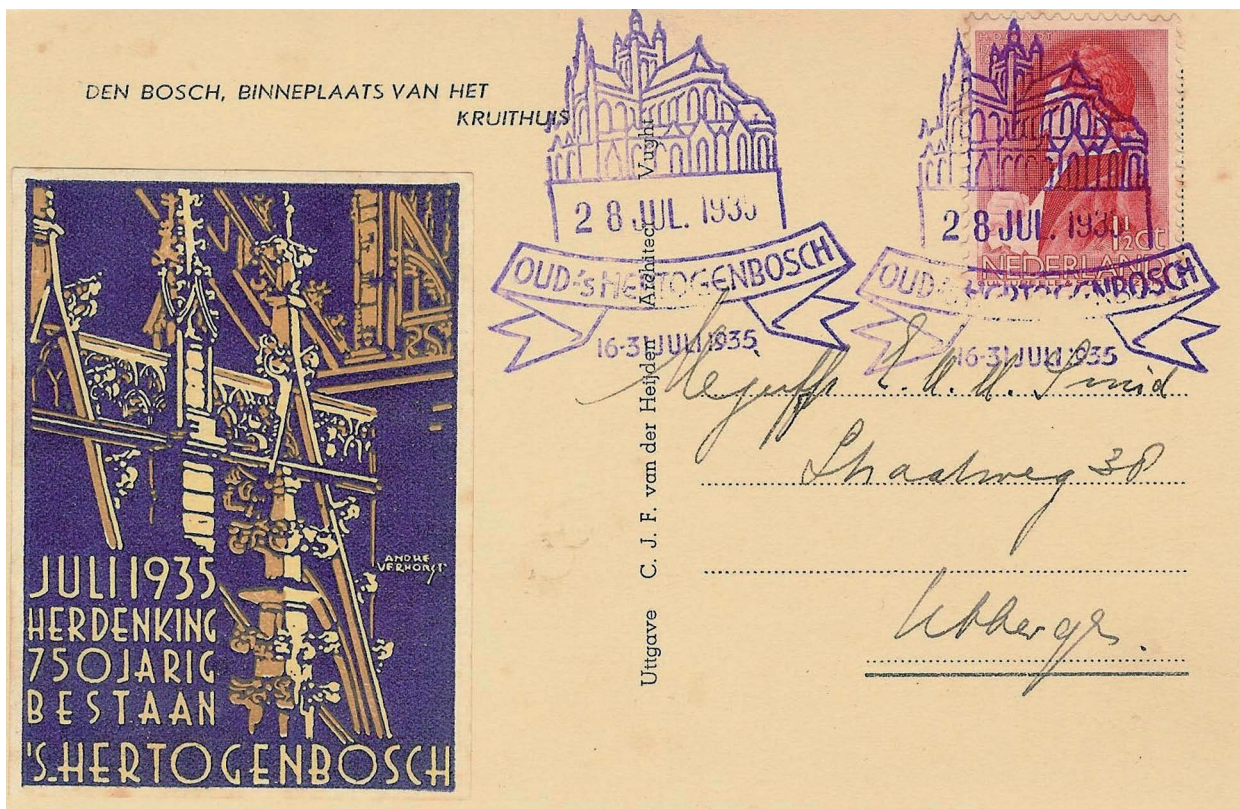
stand in 1948 in de veemarkthallen een nationale tentoonstelling. Tien dagen lang werd in de maand juli *het Ambacht* gedemonstreerd en gepropageerd. Er was namelijk een groot tekort aan vakbekwame, goed geschoolde arbeiders. *De Zilveren Schelp* heette het evenement. En weer mocht een tijdelijk post-

kantoor niet ontbreken. Het gelegenheidsstempel toonde een schelp, de Nederlandse leeuw en de Sint-Jan. Een blauwkleurige plakzegel was voorzien van dezelfde motieven (afb. 12). Het voor de gelegenheid vervaardigde aantekenstrookje vertoonde een later beroemd geworden drukfout *De Zilveren Schep*, die weldra werd rechtgezet (afb. 13). Koningin Wilhelmina had aangekondigd in september 1948 te zullen aftreden, na een regeerperiode van 50 jaar. In 's-Hertogenbosch (en veel andere plaatsen) vond een dubbele viering plaats: én het gouden regeringsjubileum én de laatste Koninginnedag ter gelegenheid van de verjaardag van Wilhelmina op 31 augustus. Midden in de week van de *Gouden Koninginnefeesten*, op 4 september, trad Wilhelmina af. Twee dagen daarna vond in Amsterdam de inhuldiging plaats van koningin Juliana. De afbeelding op de plakzegel geeft een impressie

Afb. 10 Herdenking 750 jaar 's-Hertogenbosch 1935. Prentbriefkaart met het gelegenheidsstempel en een van de vier plakzegels.

Afb. 11 (rechts) Stempelvlag Herdenkingsfeesten 1935.

Afb. 12 De Zilveren Schelp 1948.

Afb. 13 Aantekenstrookjes De Zilveren Schelp.

Afb. 14 Gouden Koninginnefeesten 1948.

Afb. 15 Herdenking 350 jaar inneming 's-Hertogenbosch door Frederik Hendrik 1979.

van de allegorische optocht die de Bossche kunstenaar Herman Moerkerk (1879-1949) voor dit feest ontwierp (afb. 14).

Klein Rome

Na een beleg van meer dan vier maanden veroverde (zegt de een), bevrijdde (zegt de ander), *stedendwinger* Frederik Hendrik in 1629 de onneembaar geachte vestingstad 's-Hertogenbosch. De band met het hertogdom Brabant werd verbroken en de Staten Generaal en Raad van State in Den Haag hadden voortaan veel zeggenschap in de stad op het gebied van militaire zaken, belastingen en religie. Bij de 350ste herdenking in 1979 gaf de *Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch* een velletje uit met vijf zegels (afb. 15). Daarop de drie hoofdrolspelers bij het beleg: baron Anthonie Schets Van Grobbendonck, de militaire gouverneur die de stad tot het uiterste heeft verdedigd; veroveraar/bevrijder Frederik Hendrik; en bisschop Ophovius die een belangrijke rol speelde bij de onderhandelingen en die als eerste het verdrag van de capitulatie ondertekende. De protestante Republiek verbood de openbare uitoefening van het katholicisme (processies,

klorgelui, luid orgelspel), zij het met weinig succes. Voortaan moest de Mis achteraf in schuilkerken gevierd worden. In 1810 gaf Napoleon de Sint-Jan terug aan de katholieken. Hoewel dr. Theo Hoogbergen onlangs aantoonde dat 's-Hertogenbosch niet de katholiekste stad is van Brabant (Tilburg blijkt nòg katholieker te zijn!), kreeg zij niet ten onrechte de bijnaam *Klein Rome*. Nog in het midden van de twintigste eeuw was 90% van de bevolking rooms-katholiek. Katholieke kloosters, kerken, kapellen, scholen en ziekenhuizen domineerden het stadsbeeld. Geestelijken en religieuzen bepaalden een belangrijk deel van het dagelijkse leven. Het *Rijke Roomse Leven* vond ook zijn weerslag in cinderella's. Dat zagen we hierboven al even bij de *Tentoonstelling van Oude Kerkelijke Kunst* in 1913. Verschillende katholieke organisaties trachtten door middel van plakzegels hun naamsbekendheid te vergroten en geld in te zamelen.

Afb. 16 Katholieke Esperanto Groep 's-Hertogenbosch ± 1910.

Omstreeks 1910 tekende Herman Moerkerk een ontwerp voor de *Katholieke Esperanto Groep* in 's-Hertogenbosch (afb. 16). De slogan luidt vertaald: 'De hele wereld spreekt Esperanto.' Een prentbriefkaart met dezelfde afbeelding voegde er aan toe: 'Nederland katholiek is onze toekomst.'

Talrijke congregaties en religieuze orden legden zich toe op de verbreiding van het evangelie. Wereldwijd

Afb. 17 Missiewerk paters Capucijnen 1920.

Afb. 18 Missietentoonstelling BIMAT 1928.

waren omstreeks 1930 meer dan 11.000 missionarissen actief. 's-Hertogenbosch droeg daar een behoorlijk steentje aan bij. Een sluitzegel van de Bossche paters Capucijnen op een brief uit 1920 riep op *brokken* te verzamelen voor *het Liefdewerk* (afb. 17). In 1928 vond een missietentoonstelling plaats, georganiseerd voor en door de Bisschoppelijke Missie Actie: *Bimat* (afb. 18).

De zusters van het Gezelschap van J.M.J. Mariënburg speelden vanuit hun enorme klooster- en schoolgebouwen een rol van grote betekenis. Door verkoop van prentbriefkaarten en sluitzegels zamelden zij geld in voor hun missiewerk t.b.v. *de bekeering der miljoenen heidenen in het Aartsbisdom Madras*. Mijn (niet-complete) verzameling telt vierentwintig verschillende van die zegels. Ze laten *arme heidenkindertjes* zien in een al dan niet gevorderde staat van bekeering (afb. 19). Deze geldinzamelingsacties namen dergelijke vormen aan dat monseigneur A.F. Diepen, bisschop

Afb. 19 Missiewerk zusters J.M.J.

van 's-Hertogenbosch, omstreeks 1935 scholen verbood aan de kinderen sluitzegels, prentbriefkaarten, bloempjes etc. mee te geven. Van welke datum, d.w.z. voor of na dit verbod, de zegel dateert van het *Missiecomité Bisdom 's Bosch* (afb. 20) is mij niet bekend. Nòg een uiting van het Bosscheatholicisme vormden openluchtspelen. Deze spelen waren vooral populair in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw. Priester Harrie Beex, rector van het Carolus-

Afb. 20 Missiecomité Bisdom 's Bosch.

Afb. 22 Koffie Hag: Gemeentewapen 's-Hertogenbosch.

Afb. 21 Openluchtspelen.

Afb. 24 Maatschappij van Verzekering op het Leven Noord-Brabant: het Bossche bijkantoor.

Afb. 23 Lux Toiletzeep: Sint-Janskathedraal.

ziekenhuis, schreef er verscheidene, onder meer in het kader van de Plechtige Omgang met het wonderbeeld van de Zoete Lieve Vrouw van 's-Hertogenbosch (afb. 21).

Spaaracties

Een heel andere categorie vormen zegels die in series zijn uitgegeven door landelijke bedrijven. De bedoeling was ze te verzamelen en compleet te krijgen en daarmee de verkoop van het product te bevorderen. In 1925 gaf de Amsterdamse firma *Koffie Hag* een album uit onder de naam *Nederlandsche Gemeentewapens*. Het wapen van 's-Hertogenbosch was nummer 14 in de plaatjesreeks (afb. 22). Afgebeeld zijn de boom (onderdeel van het *bosch*), de vier leeuwen die tezamen het wapen vormen van de hertogen van Brabant en de Habsburgse adelaar. Nummer 40 in de serie plaatjes van *Lux Toiletzeep* laat de karakteristieke straalkapellen zien aan de zuid-oostzijde van de Sint-Janskathedraal (afb. 23). De *Maatschappij van Verzekering op het Leven Noord-Brabant* maakte een serie zegels met afbeeldingen van haar bijkantoren. Het Bossche bijkantoor was gevestigd in het fraaie uit 1897 daterende pand Stationsweg 2, hoek Koninginnenlaan (afb. 24).

Bossche bedrijven

Talrijk zijn de zegels die brieven en verpakkingen van plaatselijke bedrijven moesten versieren. Er zijn ware kunststukjes bij. Drukkerijen hebben wat dat betreft een reputatie te verliezen. De *Zuid-Nederlandsche Drukkerij* die 80 jaar lang – van 1924 tot 2005 – bestond, was tot 1988 gevestigd aan de Sint Jorisstraat/Prins Bernhardstraat bij de Zuidwal. De zegel is typografisch van hoge kwaliteit. Een duivelachtige figuur houdt, door een kaars verlicht, een boek in zijn handen

met het acrostichon van ZND: *Ziet naar Daden* (afb. 25).

De zegel van de aan de Hinthamerstraat 86 gelegen *Drukkerij St. Jan* doet daar nauwelijks voor onder. De afbeelding laat een adelaar zien met een pen in de snavel en een aureool boven zijn kop (het symbool van de evangelist Johannes). Zijn vleugels dragen de teksten *Handel, Kunst, Industrie* en *Reclame*. In zijn poten houdt hij het wapen van de stad. Rechtsonder is nog een esculaap te zien, een slang die om een staf kronkelt, symbool voor de geneeskunde (afb. 26).

Een kraaiende haan bovenop een drukpers is te zien op de plakzegel van kantoorboekhandel *Mettrop* (afb. 27). Na honderd jaar op de Markt, is de winkel sinds 1982 gevestigd in de Verwersstraat. Ook de Firma *Mettrop Zoon* gebruikte een acrostichon, maar liefst in het Latijn: *Fortuna Mea Zelus* (*mijn fortuin is mijn ijver*).

Sinds mensenheugenis is de Bossche Koek een begrip. Diverse beroemde Bossche bakkers bakten deze rijkgevlude koek, elk met hun eigen geheime

Afb. 25 Zuid-Nederlandsche Drukkerij.

Afb. 26 Drukkerij St. Jan.

het geluk hebben in deze stad geboren en getogen te zijn (zo bekijken *echte* Bosschenaren die pechvogels) volgen enkele exemplaren van ook elders bekend geworden firma's.

In de eerste helft van de twintigste eeuw waren meer dan 1000 Bosschenaren werkzaam in de sigaren-industrie. Er bestonden tientallen fabrieken en fabriekjes. Een daarvan was van *Henry de Leeuw* (afb. 32). Hij had zijn bedrijf in het Kruisbroedersstraatje. Daar vervaardigde hij onder meer de bekende *Leo Victor* (afb. 33).

Cooymans, van de advocaat en likeuren, begon in 1828 in 's-Hertogenbosch zijn handel en stokerij (afb. 34). Een zwarte bladzijde voor de stad: in 1993 verhuisde de firma naar Tilburg. De eerste kledingzaak van *Kreymborg* stond in 's-Hertogenbosch. Zij ging open in 1891 (afb. 35).

Afb. 27 Firma Mettrop Zoon.

recept. Op de verpakking plakten ze hun zegel. *Jos. Joh. Lambert* beweerde de eerste te zijn (afb. 28). Zijn winkel met de antieke koekkist stond in de Visstraat.

De winkel van *J.A. Suys* aan het begin van de Hinthamerstraat bij de Markt, was niet alleen befaamd om zijn koek, maar ook om zijn prachtige gevel en interieur (afb. 29). Zijn koekfabriek heette *De Eenhoorn* (anno 1794). Dit fabeldier versiert nog steeds de winkelgevel.

Koekfabriek *De Meijerij* was gevestigd in de Schilderstraat (afb. 30). *Jan de Backer* bakte daar zijn koek.

Die smaakte niet alleen heel goed, maar was bovendien *voedzaam en gezond*. Na 1956 tot zijn overlijden in 1988 verkocht *Jan de Backer* in een winkel aan de Parade, schuin tegenover de Sint-Jan, zijn 'Bosse Koek' aan ontelbare toeristen (afb. 31). Voor Bosschenaren hebben deze plakzegels een groot nostalgisch gehalte. Voor degenen die niet

Afb. 28 Koekfabriek Jos. Joh. Lambertmont.

Afb. 29 Koekfabriek De Eenhoorn Fa. J.A. Suys.

Afb. 30 Koekfabriek De Meijerij.

In 2001 sloot het inmiddels 61 filialen tellende concern zijn deuren.

Wat de Bossche apothekers *Lamers en Indemans* (afb. 36) in 1896 begonnen, is uitgegroeid tot *Interpharm* en *Kring-Apotheek*.

De geschiedenis van de bank van *Van Lanschot* (afb. 37) gaat terug tot 1737. Dit Bossche bankbedrijf heeft zijn hoofdkantoor aan de Hooge Steenweg. In Nederland heeft *Van Lanschot* thans 30 kantoren. Verder opereert de bank in verschillende Europese landen en op Curaçao en Jersey.

Omdat ze er zo aardig uitzien: ook enkele plakzegels van Bossche bedrijven die niet meer dan plaatselijke bekendheid genoten:

Een carnavaleske figuur maakte reclame voor *La Flor* in de Hinthamerstraat (afb. 38).

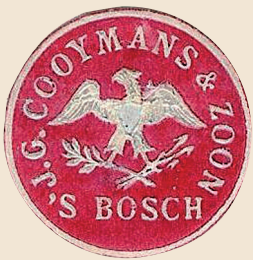
Een zwaluw leidde klanten naar bloemenmagazijn *W. Henderson* aan de Walpoort (afb. 39).

Afb. 31 Jan de Backer.

Afb. 32 Sigarenfabriek Henry de Leeuw.

Afb. 33 Leo Victor sigaren.

Afb. 34
Firma J.G. Coymans.

Afb. 35
Firma Kreymborg.

Afb. 36
Lamers & Indemans N.V.

Afb. 37
Firma F. van Lanschot.

Afb. 38
Sigaren en Sigarettensmagazijn La Flor.

Afb. 39 Bloemenmagazijn W. Henderson.

Afb. 40 Bloemenmagazijn De Vlinder.

Afb. 41 Hofjuwelier F. de Leeuw.

Afb. 42 Prentbriefkaart Hotel De Postzegel.

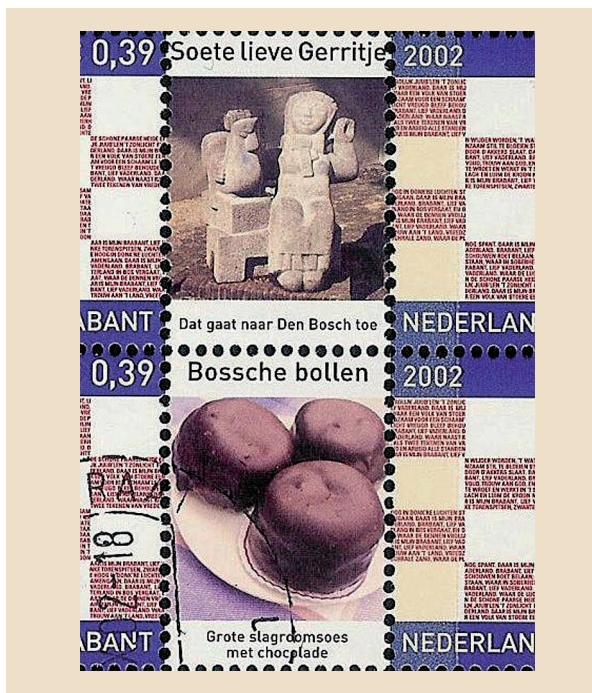

Afb. 43 Brief met zegel en stempel De Postzegel d.d. 2 oktober 1952.

Afb. 44 Zegels van De Postzegel in vijf verschillende kleuren en met twee verschillende stempels.

Afb. 45 Soete Lieve Gerritje en Bossche Bollen in het Brabants provincievelletje.

Ook gevestigd: bloemenmagazijn *De Vlinder* in de Hinthamerstraat (afb. 40).

F. de Leeuw was vele jaren *Hofjuwelier* in de Kerkstraat (afb. 41).

Een verhaal apart is *Hotel-Café-Rest. De Postzegel* (afb. 42). In het *Nederlandsch Maandblad voor Philatelie* van januari 1963 schreef Hendrik Te Brake een artikel met als titel “*De Postzegel*” die toch geen postzegel is. Hij beschreef de oorsprong van dit bedrijf in de Karrenstraat. Het zou begonnen zijn als een poststationnetje waar de eigenaar behalve postzegels ook bier ging verkopen. ‘Behalve een goed glas bier of wijn’, schreef Te Brake, ‘kan de filatelist en de verzamelaar van andere objecten een aardig souvenir krijgen, dat wel geen filatelistische waarde heeft, maar uit het oogpunt van curiositeit toch aantrekkelijk is. De directeur van “De Post-zegel” heeft zijn reclame gecombineerd met zijn naam. Een brief van “De Postzegel” krijgt op de envelop, in de buurt van de (PTT)-frankeerstempel, een merkwaardig reclamezegel. Het hotel staat er op afgebeeld en het geval is afgestempeld met een origineel stempel, dat al even merkwaardig is als de zegel in kwestie. [...] De zegels bestaan in vijf kleuren: rood, blauw, groen, lila en goud.’ (afb. 43)

In het begin van de jaren vijftig hield de 's-Hertogenbossche Filatelisten Vereniging in dit hotel haar bij-

eenkomsten. *De Postzegel* ging over in discotheek *Galaxy*. Het pand herbergt tegenwoordig uitgaansgelegenheid *De Drie Gezusters*. Na een lange zoektocht is het mogelijk de zegel in alle vijf kleuren te laten zien, alsmede twee verschillende stempels. Ze zijn geplakt op een gestencilde brief waarmee *De Postzegel* zich bij een potentiële klant aanpreekt onder de kop *Mogen wij zo vrij zijn* (afb. 44).

Hiermee zijn we min of meer teruggekeerd bij de wereld van de filatelie.

Op 7 mei 2002 bracht PTT Post (slechts een week eerder had men afscheid genomen van de naam PTT) het *Brabantse provincievelletje* uit. Dat velletje bevat twee sluitzegels met Bossche motieven: *Zoete lieve Gerritje* en de *Bossche Bol* (afb. 45). Tot slot een afbeelding van de sluitzegel waarmee de *Inspectie 's-Hertogenbosch* van het Staatsbedrijf PTT dienststukken in het onderlinge verkeer (van kantoor naar kantoor) placht te verzegelen (afb. 46).

Afb. 46 Sluitzegel van de Inspectie 's-Hertogenbosch van het PTT.

* Huber van Werkhoven is lid van de *Nederlandse Academie voor Filatelie*. De auteur brengt dank voor hun bijdragen aan: Jan Hoogveld, Adam van der Linden, Jan Masselink, Erik Petrusma en Nik de Vries.

Dit artikel verscheen eerder in het boek *Hertogpost 2010, Nationale postzegeltonstelling categorie I en II ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan van de 's-Hertogenbossche Filatelisten Vereniging tevens 26^e Dag van de Jeugdfilatelic, 28-29-30 mei 2010 Brabant-hallen 's-Hertogenbosch*, p. 207-222 (met enige kleine tekstverschillen).